

Päihteitä käyttävän raskaana olevan vanhemman ja perheen hoitopolku Satakunnan hyvinvointialueella

Raskaana olevan tai toisen vanhemman päihteiden käytöstä herää huoli.

Neuvolassa on tärkeää ottaa puheeksi päihteiden käyttö kaikkien vanhempien kanssa.

Yhteydenotto äitiysneuvolaan

Yhteydenotto päihde- palvelujen avopalveluihin

Ennakollinen lastensuojeluilmoitus

Lähete ETU-poliklinikalle (kun huoli koskee raskaana olevaa vanhempaa)

ÄITIYSNEUVOLA

Neuvolakäynnit
Raskauden seuranta

PÄIHDEPALVELUT

Avopalvelut
Hoidon tarpeen arviointi
Vastaanottokäynnit

PÄIHDEPALVELUT

Laitospalvelut
Tarvittaessa
laitoskuntoutusjakso

SOSIAALIPALVELUT

Aikuissosiaalityö,
lapsiperheiden sosiaalipalvelut
ja lastensuojelu

Palvelutarpeen arviointi

Perheen tarvitsemat
tukitoimet

ERIKOISSAIRAANHOITO

ETU-poliklinikka, Pikkulapsi-
psykiatrinen työryhmä

Hoidon tarpeen arviointi
Poliklinikkakäynnit
Raskauden seuranta yhteistyössä
äitiysneuvolan kanssa
Vastasyntyneen hoidon
suunnittelu

Kaikki toimijat ja perhe osallistuvat monialaiseen verkostokokoukseen lapsiperheiden sosiaalipalvelujen kutsumana.

Neuvolassa ja päihdepalveluissa käytetään Lapset puheeksi -keskustelua.

Vauva syntyy

LASTENNEUVOLA

Neuvolakäynnit

PÄIHDEPALVELUT

Avopalvelut
Vastaanottokäynnit
Verkostokokoukset
Jatkohoidon suunnittelu
Tarvittaessa
laitoskuntoutusjakso

SOSIAALIPALVELUT

Aikuissosiaalityö,
lapsiperheiden sosiaalipalvelut
ja lastensuojelu

Tukitoimet

ERIKOISSAIRAANHOITO

Sosiaalipediatria,
Pikkulapsipsykiatrinen
työryhmä
Poliklinikkakäynnit

Kaikki toimijat ja perhe osallistuvat monialaiseen verkostokokoukseen lapsiperheiden sosiaalipalvelujen kutsumana.

Jatkotyöskentely perheen tilanteeseen sopivissa palveluissa.

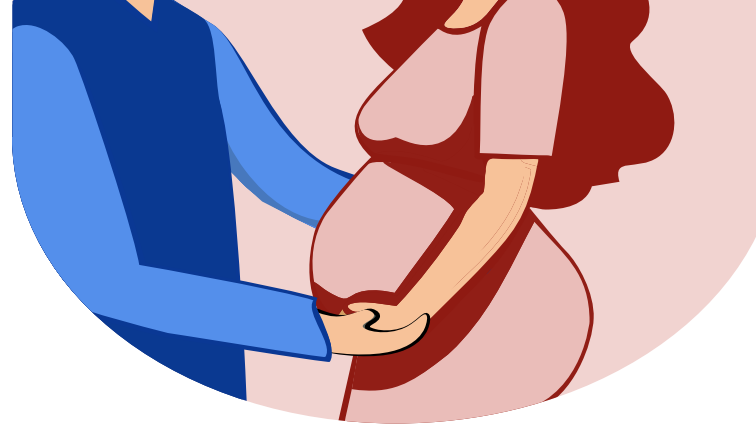
Verkostoon voidaan kutsua mukaan myös kolmannen sektorin toimijoita ja yksityisiä palveluntuottajia perheen tilanteen ja toiveiden mukaisesti. Palveluilla voidaan täydentää perheelle tarjottavaa tukea.

Neuvoloissa tärkeää seuloa ja tunnistaa päihteiden käyttö raskauden alkuvaiheessa

- Äitiysneuvolan ensikäynnillä kartoitetaan päihdekäyttö ja/tai sähköisessä esitietolomakkeessa ennakkoon vanhemmat vastaavat alkoholin riskikäytön sekä muiden päihteiden käytön kyselyihin
- Kun päihteiden käytöstä herää huoli
 - Päihdeseulonnan tiedot sikiöseulontatutkimusläheteeseen, joka toimii lähetteenä ETU-vastaanotolle
 - Soitto päihdepalvelujen avopalveluihin
 - Tee ennakkollinen lastensuojeluilmoitus ([Lastensuojelulaki 25 c §](#)) – epäselvissä tilanteissa ole yhteydessä Sosiaali- ja kriisipäivystykseen
- Neuvolakäynnit jatkuvat normaalisti – käynneillä käydään Lapset puheeksi -keskusteluja vanhempien kanssa
- Neuvolan ammattilainen osallistuu perheen monialaiseen verkostoon
- Synnytyksen jälkeen asiakkuus siirtyy normaalisti äitiysneuvolasta lastenneuvolan asiakkuuteen

Yhteydenotot ETU-vastaanotolle ja päihde- sekä lapsiperheiden sosiaalipalveluihin

- Yhteydenotot ovat tehokas tapa aktivoida samanaikaisesti ja nopeasti perheen tarvitsemia palveluja perus- ja erityistasolla. Perhe hyötyy siitä, kun palvelut toimivat samanaikaisesti, ei päällekkäin tai peräkkäin. Työskentely tehostuu myös palvelujärjestelmän näkökulmasta.
- ETU-vastaanotto on erityistä tukea tarvitsevien vastaanotto, joka on tarkoitettu päihdeitä ennen raskautta tai raskauden aikana käyttäneille äideille ja perheille. ETU-vastaanotto on osa erikoissairaanhoidon palveluja.
- Päihdepalvelujen avopalveluissa vanhempi tai vanhemmat tapaavat usein ensin sote-alan ammattilaisen, jonka kautta ohjataan tarvittaessa päihdelääkärin arvioon. Päihdepalveluissa käydään Lapset puheeksi -keskusteluja.
- Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa sosiaalityöntekijä arvioi palvelutarpeen arvioinnin aikana syntyvän lapsen ja perheen mahdollisia lastensuojelun- tai sosiaalihuollon tukitoimia sekä palveluita. Palvelutarpeen arviointi tehdään yhteistyössä perheen asioista vastaavien ammattilaisten kanssa.
- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus synnyttää hyvinvointialueelle toimintaveloitteen jo ennen lapsen syntymää. Hyvinvointialueen on tärkeää saada riittävän ajoissa tieto syntyvästä lapsesta, mikäli on syytä epäillä, että tämä tulee tarvitsemaan syntyessään lastensuojelun tukitoimia. Tällöin tarvittavat palvelut on mahdollista suunnitella etukäteen yhdessä tulevien vanhempien kanssa. Hyvinvointialueet huolehtivat siitä, että tukea, hoitoa ja kuntoutusta on tarjolla näissä erityistilanteissa. Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tulee siis tehdä tilanteissa, joissa ilmoittajalla on perusteltua tietoa esimerkiksi tulevan äidin tai isän päihdeongelmasta, vakavasta mielenterveyden häiriöstä tai vapausrangaistuksesta. Pelkkä päihteidenkäytön epäily ei ole riittävä peruste ennakollisen ilmoituksen tekemiseen. ([THL, 2023](#))

Lähetekriteerit ETU-poliklinikalle (koskee raskaana olevaa vanhempaa)

- AUDIT-pisteet 6 tai enemmän
- Alkoholin käyttö raskausaikana määrästä ja AUDIT-pisteistä riippumatta
- Huuhausainekokeiluja tai huuhausaineiden aktiivikäyttöä edeltävän kahden vuoden aikana
- Opioidikorvaushoito tai muu pitkäaikainen opioidihoito
- Pääasiallisesti keskushermostoon vaikuttavien (PKV) lääkkeiden väärinkäyttöä edeltävän kahden vuoden aikana
- Lääke- tai huumeylliannostus edeltävän kahden vuoden aikana
- Ajoterveysseuranta päihteiden käytön vuoksi edeltävän kahden vuoden aikana
- Huoli tai epäselvä tilanne päihteiden käytöstä perheessä (ainakin 1 arviokäynti ETU-poliklinikalla)
- Nikotiinituotteiden päivittäinen käyttö raskausaikana (yli 10 savuketta/pv tai nuuskan tai muun nikotiinituotteen käyttö)

Monialainen verkosto perheen tukena

- Monialaisen verkoston muodostavat perheen asioista vastaavat ammattilaiset neuvolasta (raskausaikana äitiysneuvola, lapsen synnyttyä lastenneuvola), erikoissairaanhoidosta (raskausaikana ETU-vastaanotto, lapsen synnyttyä sosiaalipediatria), päihdepalvelujen avopalvelut, lapsiperheiden sosiaalipalvelut sekä perhe
- Verkoston koordinoinnista vastaa sosiaalityöntekijä lapsiperheiden sosiaalipalveluista – sosiaalityöntekijä kutsuu verkostokokouksen koolle (kokoukset sovitaan maanantaipäiviin ETU-poliklinikalle), kirjaa sovitut asiat ja lähettää ne tiedoksi kaikille osallistujille. ETU-poliklinikan kättilö vastaa tilavarauksesta ja verkostotapaamisen yhteensovittamisesta asiakkaan poliklinikka käynnin yhteyteen.
- Verkostokokouksessa kartoitetaan, millaisia palveluja perhe tarvitsee ja mitä he ovat halukkaita ottamaan vastaan
- Kokouksessa laaditaan hoitosuunnitelma ja sovitaan työnjaosta toimijoiden välillä
- Verkosto voi tarvittaessa kokoontua myös kriisiluontoisesti